

Oponentský posudek dizertační práce

Univerzita Karlova

Fakulta: Filozofická fakulta

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Andragogika

Uchazeč: Hana Růžanská

Disertační práce: E-learning a jeho používání z pohledu výuky společenských věd

Oponent: doc. PhDr. Karel Pančocha, Ph.D.

Pracoviště: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita

1) Téma práce

Tématem dizertační práce Hany Růžanské je postavení E-learningu v současném vzdělávání a možnosti jeho využití ve výuce společenských věd. Autorka představuje různé pohledy na e-learning z výrazně odlišných perspektiv. V podstatě každá kapitola práce nabízí jiný pohled na moderní formy vzdělávání. Práce představuje jak teoretické roviny problému, tak praktické aplikace využití e-learningu v konkrétním prostředí (Kurzy realizované na FF UK). Text tak osciluje mezi ryze teoretickým až k jednoznačně aplikovanému. To by samo o sobě nebylo na škodu, pokud by byla jasněji patrná návaznost mezi jednotlivými kapitolami a jejich řazení čtenáře vedlo od širších teoretických konceptů ke konkrétním aplikacím e-learningu a vlastnímu výzkumnému šetření. Logika řazení kapitol v práci je značně specifická (např. po empiricky orientované kapitole č. 8, po které by čtenář odborných textů předpokládal diskusi, závěry a doporučení pro praxi a další výzkum, následuje kapitola č. 9, která nestandardně otevírá zcela novou tematiku „open access“ ve vzdělávání).

2) Cíl práce

Cílem práce bylo analyzovat a zhodnotit nejnovějších vývojové trendy e-learningu, moderních forem vzdělávání a využívání informačních technologií v organizaci studia. Tento cíl je

adekvátní ve vztahu k požadavkům kladeným na disertační práce v oboru andragogika. Cíle práce jsou jasně vymezeny v úvodu práce.

3) Struktura a metodologie práce

První kapitola práce je věnována pozici společenských věd mezi ostatními vědeckými disciplínami. Autorka provádí též určitý historický exkurz do utváření vědních disciplín, který komparuje např. se současným rozdělením věd na obory a disciplíny dle panelů GAČR. Autorka uvádí též počty studujících v oblasti humanitních věd a na základě jejich vysokého počtu argumentuje nutností užití moderních výukových metod a forem (e-learningu, atp.). Kapitola je pro naplnění cílů práce značně redundantní. Pokud bylo cílem autorky uvést téma své práce a představit argumenty, proč je třeba se danou problematikou zabývat, pak by bylo mnohem vhodnější představit právě metody a formy užívané ve vzdělávání v humanitních vědách z vývojového hlediska. Kapitola taktéž ve své struktuře neodpovídá zbytku práce (absentuje jakékoliv členění), má spíše beletristickou povahu a její rozsah je pouze dvě a půl strany. Takto koncipovaný text mohl spíše rozšířit úvod práce.

Druhá kapitola představuje kompaktní celek, který se zabývá strategickými dokumenty Evropské unie z oblasti rozvoje a vzdělávání. Autorka představuje dokumenty, které se týkají vzdělávání se zaměřením na strategické cíle EU a moderní metody a formy učení. Kapitola vychází zejména z primárních zdrojů, strategických dokumentů EU a má popisný charakter, který je v této fázi práce akceptovatelný. Jistým nedostatkem je absence hlubší analýzy akademických textů a výsledků předchozích národních a mezinárodních výzkumů v dané oblasti.

Třetí kapitola je věnována ukotvení moderních metod ve vzdělávání v rámci českého práva a národních strategických dokumentů. Čtenář je podrobně seznámen s celou řadou paragrafovaných ustanovení Zákona o vysokých školách a jeho připravované novely, Zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, Zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie, atd. Návaznost ustanovení těchto dokumentů a jejich spojitost s moderními formami vzdělávání (téma disertační práce) je však pouze okrajová. Další části práce a samotné výzkumné šetření na prezentované právní dokumenty nijak nenavazují, otázkou tak zůstává, z jakého důvodu je jim v práci věnována pozornost. Pozitivním prvkem této části práce je přehled strategických dokumentů, které se věnují „digitalizaci“ nejen ve vzdělávání a přímo se dotýkají rozvoje e-learningu v národním kontextu.

Čtvrtá, pátá a šestá kapitola jsou již mnohem těsněji navázány na téma práce a tvoří její teoretické jádro. Autorka definuje základní pojmy a představuje koncepty, které se přímo dotýkají tématu práce (celoživotní učení, další vzdělávání, e-learning) a následně představuje praktické aplikace těchto konceptů v rámci globálních internetových portálů a následně v praxi institucí terciárního vzdělávání u nás a v zahraničí. Zatímco čtvrtá kapitola má odborný analytický charakter, pátá a šestá kapitola jsou všeobecným popisem situace ve vybraných platformách a institucích. Čtenář tak získává přehled o tom, jak vzdělávání v rámci těchto portálů a institucí probíhá a jak je organizováno, absentuje však pokus o analytický pohled, komparaci, širší zasazení do kontextu teorie e-learningu nebo využití popsanych poznatků v empirické části práce.

Sedmá kapitola je věnována podpoře e-learningu v rámci operačních programů EU. Autorka se věnuje velmi detailně popisu jednotných programů a prioritních os operačních programů, což může přinést užitečné informace např. budoucím žadatelům o tento typ podpory. Následně jsou realizované projekty představeny dle jejich počtu, regionálního rozdělení a alokovaných finančních prostředků. Kapitola přináší celou řadu zajímavých informací o rozsahu podpory e-learningu a dalších moderních forem vzdělávání v ČR.

Osmá kapitola je věnována empirickému šetření, které autorka provedla v rámci hodnocení e-learningových kurzů realizovaných na FF UK. Nedostatkem této části práce je absence popisu metodologie výzkumu – stanovení výzkumného problému a výzkumné otázky, stanovení hypotéz, operacionalizace proměnných, popis a zdůvodnění užitých technik, atd. Následně autorka představuje výsledky výzkumu, které mají popisný charakter. Formou grafů jsou představeny odpovědi na jednotlivé otázky z hodnocení e-learningových kurzů. Náznak analytické práce autorky lze spatřovat ve srovnání hodnocení kurzů na základě výsledků sumačních indexů. Je tak vytvořeno pořadí kurzů, je však otázkou, co toto pořadí vyjadřuje a jak velký rozdíl mezi kurzy lze považovat za věcně významný. Následně jsou analyzovány výstupy z esejí studentů. Ty by bylo vhodné analyzovat kvalitativně – vytvořit kategorie a na jejich základě se pokusit např. o typologii. Autorka se však dosti nestandardně přiklonila ke kvantifikaci jednotných kategorií.

V závěru práce autorka otevírá nové téma „open access,“ kde opět postrádám přímou návaznost na předchozí částí práce. Očekával bych spíše kapitolu představující závěry z výzkumného šetření a doporučení pro další výzkum a praktickou aplikaci – např. při tvorbě dalších e-learningových podpor na FF UK.

4) Závěr

Předložená disertační práce přináší dílčí poznatky pro andragogickou teorii a výrazněji přispívá v oblasti aplikační. Autorka v práci (zejména ve čtvrté kapitole) prokazuje schopnost vést odbornou diskusi a analyticky přistupovat k andragogickým teoriím. Z textu je patrná znalost dané problematiky, zejména pak v rovině aplikační (tvorba a administrace projektů se zaměřením na e-learningové vzdělávání). Celá práce však působí značně nesourodým dojmem, jednotlivé kapitoly netvoří logicky provázaný celek (např. od teorie k empirickému výzkumu). V práci absentuje podrobnější rešerše výzkumů evaluace e-learningových kurzů, na které mohl výzkum autorky navázat. V rámci empirického výzkumu e-learningových kurzů na FF UK pak postrádám podrobněji rozpracovanou metodologii. Na základě uvedeného mohu konstatovat, že přes výše popsané nedostatky a výhrady práce Hany Růžanské splňuje podmínky kladené na disertační práce v oboru Andragogika. **Práci doporučuji k obhajobě.**

Dotazy oponenta k obhajobě:

Uveďte domácí a zahraniční výzkumy, které se věnují problematice moderních metod ve vzdělávání a srovnajte jejich výsledky s vašimi zjištěními.

Na základě jakých kritérií byly konstruovány otázky evaluačního dotazníku?

Na základě zjištěných výsledků představte doporučení pro další výzkum a pro praxi ve vámi zkoumané oblasti.

V Brně 1. 2. 2015

doc. PhDr. Karel Pančocha, Ph.D.